kerk van Winterswijk en van „groote moeilijkheden" in die van Vlaardingen. Dat dient dan, om met droefheid te zeggen, hoe erg het bij ons is, en te suggereeren: hoe houdt men het er uit? Wel, zouden we zeggen: wat weet U daarvan? Wat ik ervan afweet, is wat anders, ook voor wat betreft de vraag, wie de grootste zelfbeheersching noodig hebben. Het woord „conflict" klinkt ijselijk deftig; maar wij voor ons constateeren, dat, indien in deze beide kerken, waar de arbeid speciaal van ds B. A. Bos en van dr F. L. Bos, blijkens notulen etc., sporen achterliet, met den wil-tot-samenblijven en met verstand was opgetreden, de alarmeerende en overigens uiterst verwarde berichten zouden uitgebleven zijn; en we gelooven nóg, dat met een klein beetje gezond verstand, gecombineerd met een resolute uitbanning van alle imaginaire krijgsleuzen en bijbehoorend trompetgeschal, voor wie willen, de zaak in een ommezien te saneeren zou zijn, als men geen conflict wil: schors me dan toch! Maar roeren WIJ ons soms in de moeilijkheden van de synodocratische kerken (waar nog pas een dreigende schorsing met ingrijpen van buiten af bezworen is)? Wij zijn blij, dat na zóóveel maanden van opjagerij er nog geen enkel „conflict" is te constateeren, dan in een geval, waar eens één man deed wat des kerkeraads was, of in een ander, waarin de preekstoel gebruikt is voor stellige exclamaties, die „De Roeper" van een Den Boeft, een Francke, of andere in het blad nog al eens aangevallen, doch aan Gods werk in de vrijmaking getrouwe predikanten niet zou laten passeeren zonder ernstige klachten van inzenders en redactie te plaatsen. Wij zijn dankbaar, dat de kerken met dat vrééselijke ding, dat „schorsen" heet, niet gespeeld hebben op de manier van dr Ridderbos' genooten, die met de brandspuit classicale kamers hebben schoongeveegd van ambtsdragers, die ze slechts tot hun groote schade hebben uitgebannen, en dat onder den dwang van noodwetjes, die ze zoo gauw mogelijk probeeren in het vergeetboek te laten drukken.

En wij, die wel wat gewend zijn, staan nog altijd een beetje beteuterd, als we déze menschen, dr Ridderbos c.s., hooren spreken van „mateloozе zelfoverschatting", en zoo, die dan bij die vrijgemaakten zouden te vinden zijn. M'n beste menschen, wien hebben WIJ geschorst? Wien hebben WIJ onze dogmatische meening bindend opgedrongen? WIJ hebben, eerder dan Gij, van Oosterbeek gezegd: zoo moet het niet. Maar wij zeiden het vóór dat ze daar van wal staken, en niet pas, toen ze dingen gingen zeggen, die ons niet aanstonden; dát laatste deedt Gij. En toen kropen ze bij U in de schulp; en als nu dr F. L. Bos ons komt vertellen, dat hij nog vérder kwam dan Oosterbeek, dan hebben we maar één antwoord: we gelooven niet, dat ge „verder" kwaamt, maar wel, dat ge terecht komt, waar we al lang u heen zagen sturen. En nu krijgen we een duidelijke afteekening, en dát is goed. We bedelen u niet, we jagen u ook niet weg. We zeggen wel: houd den kerkelijken weg, en ga dien niet vertreden met menschen, die sinds 1944 van den „kerkelijken weg" een stok hebben gemaakt, om degenen die hem opbraken, te sauveeren.

Er is evenwel één lichtpunt: dr H. N. Ridderbos zal roepen: geen koehandel. Geen loven en bieden. Geen pingelen, en geen klappen in de hand, een tientje eraf, een vijfje erbij. Hij zal aan ds B. A. Bos, en aan de anderen, en aan de haagsche synode zeggen: geen koehandel. Hij zal laten drukken — want men vergeet zoo vaak de geschiedenis — de vaste en bondige regelen van 1944: en zal zeggen: synode, synode, synode, bedrijf geen koehandel: indien de concept-formules, die men na samenspreking met het smaldeel op uw tafel legt, ook maar één gekloofde haar afwijken van wat in 1944 aan alle vleesch bindend opgelegd is, ontvangt dan zulke ketters niet in uw huis; en indien ze niét belóven, niets te leeren, dat met ook maar één der zestien punten van 1944 niet volkomen in overeenstemming zou zijn, ontvangt dan deze scheurmakers niet in uw huis; en indien zij tégen een synode zich ooit beroepen op de kerken (zooals wij constateerden met afschuw van K. S. in 1944, en thans constateeren met innigen dank aan God van ds B. A. Bos c.s. in de vrijgemaakte kerken) waakt dan — met onderdrukking van uw vreugde — tegen zulk een revolutionaire „geestesgesteldheid", want die is bij hen evenzeer als bij K. S. afzettenswaardig; temeer, omdat K. S. een afgehandelde zaak besprak, en dézen niet! En, indien gij iets anders mocht willen dan dit, dan hebt gij de vonnissen van 1944 van hun grondslag beroofd: en roept dán dit uit van de daken, om oecumenisch te blijven, en om geen koehandel te beginnen in de kerk.

Wil ik eens wat voorspellen? Als dr Ridderbos dit volhoudt: geen koehandel, geen koehandel, wel, dan zal één van beide gebeuren: hij is dan binnen een paar weken vrijgemaakt (als er wèl een koehandel geschiedt), óf hij krijgt van zijn smaldeel er niet ééntje bij zich; want dat kán alleen gelukken, áls er een dergelijke handel wordt opgezet.

Houdt u dus rustig, al te zamen. En wacht af. En leest niet meer dan er staat. Er is b.v. nog niet gezegd, of de resultaten van de in vergevorderd stadium verkeerende samensprekingsaffaire, te Den Haag eventueel aanvaard zijnde, een aanleiding zullen zijn voor sommigen om dadelijk heen te gaan, dan wel, om ons weer voor de zooveelste maal aan het delibereeren te zetten. Geeft aan geen enkele „stemming" toe; maar leest alleen de officieele besluiten, en houdt alstublieft het sectarisme van dr Ridderbos buiten te deur: verdraagt dus ook menschen van andere geestesgesteldheid; en overwint zijn legendes over u door nuchterheid: WIJ hebben nog niemand geschorst, al zijn we wel tot ik weet niet wat geprikkeld. Maar dat kan wel weer overgaan: wie weg wil, moet als weglóóper blijken, en dat gezeur over conflict zoo en zus, hier en daar, neem daar 'n loupe en een actetasch en een beetje zout voor mee, als ge er iets van mocht willen weten. En geloof alleen wat bewézen is, ook wat die conflicten betreft.

Geen koehandel? Geen blijder maar in tachtig jaar. 't Vervángen dood? Uw gaaf vergroot! Geen blijder maar in tachtig jaar.

K. S.

*** Aankondiging

Als dit nummer verschijnt, zullen de gebonden deelen van deel II van mijn „Heidelbergsche Catechismus" wel gereed gekomen zijn; de abonnés hebben de laatste aflevering van deel II plus band reeds ontvangen. Naar gewoonte van ons blad kondigt een auteur eigen werk aan. Gaarne, en met dank in 't hart, voldoe ik aan dezen plicht. Deel II behandelt Zondag 5, 6 en 7. Met registers (van dhr W. G. de Vries) bevat het boek 656 bladzijden. Papier is prachtig; letter en druk maken het lezen gemakkelijk. En de registers, die uitvoerig zijn, geven den lezers een sleutelbos in de hand, waarmee ze op verscheiden plaatsen zóó maar het werk kunnen binnenstappen, om iets te vinden over het onderwerp, dat hen speciaal mocht interesseeren voor studie, of inleiding op een vereeniging of anderszins.

Laat mij juist op die registers mogen wijzen, Zooals ik bij de aankondiging van deel I opmerkte, de bedoeling van het werk is, voor den meelevenden gereformeerden lezer leesbaar te zijn. Dat beteekent niet, dat er geen gedeelten kunnen of willen zijn, die soms (maar dan bedoel ik ook echt: „soms") een lezer wat inspanning afvergen. Maar waar zal men kúnnen samenspreken over God, en over Zijn werk, en over Christus, geloof en geloofsmysterie, als men niet af en toe het gevoel krijgt: nu kan ik alleen nog maar vèchten met de stof? Het wóórd „mysterie" is gauw in den mond genomen, en het klinkt altijd moot en plechtig; maar als ons spreken van „mysteriën" geen looze decoratie wezen zal van ons te hooge borstje, dan moet men het ervoor óver hebben, zich naar dat punt heen te worstelen, waar het mysterie **als zoodanig** zich laat gevóelen. In de noten is wat materiaal opgeborgen, dat meer voor „beroepsmenschen" dient; maar de doorlóópende tekst is toch wel te volgen voor wie **wil.** Was er geen register, dán zou voor druk bezette menschen de doorloopende tekst misschien het „benaderen" van een of ander onderdeel moeilijk blijven. Maar dank zij het dubbele register (teksten, zaken) plus uitvoerige inhoudsopgave, bladzij voor bladzij, kunnen óók wie het druk hebben, toch wel in veel gevallen vinden wat zij zoeken. Laat me herhalen mogen, dat ik bij het schrijven dan ook heb gedacht méde aan onze vereenigingen.

Het schrijven van dit werk gaf me groote vreugde. Juist omdat het telkens weer dwong, terug te gaan tot het verleden, en daarmee te vergelijken wat tegenwoordig op de markt komt. Dit laatste is vaak zoo hopeloos door woordmisbruik. Meermalen ook lijdt het en wordt het verarmd óf bedorven door een niet meer willen teruggaan tot de gereformeerde bronnen; menigeen verwerpt wat hij niet kent, als hij de oudere gereformeerde theologie links laat liggen. En waar de kennis van de klassieke talen op de gymnasia helaas, dank zij een steeds verder gaande methodische en de serieuze leeraren machteloos makende verslechtering van ons onderwijs, sterk ten achter komt staan bij wat vroeger het gymnasium gaf, daar zie ik aankomen, dat theologische schrijvers op den duur zich nóg meer zullen losmaken van de bronnen, waaruit juist de gereformeerden hebben te putten, terwijl dan de overstelpende aanwas van nieuwere boeken van ongereformeerde auteurs, den niet geschoolden lezer het verstaan van wat hij leest, steeds moeilijker doen worden. Zie ik het wel, dan zal de stúdie van het gereformeerde denken zich meer en meer onttrekken aan het „volk", en zich opsluiten in wetenschappelijke handboeken. Daarom is dit werk in het tegenwoordige tijdsgewricht een poging, om den band tusschen het gereformeerde volk en zijn theologen vast te houden, en dit door een betoogtrant, waarbij de schrijver niet zonder meer decreteert wat hij als auteur zelf meent, maar ook een blik gunt in de argumentatiekeuken, en voorts steeds poogt terug te gaan op wat vroeger is geschreven door hen, die in den strijd ons voorgegaan zijn, en die veel meer te pas brachten bij wat ze bespraken, dan in onzen tijd velen de gewoonte hebben.

Ik blijf dankbaar, en steeds weer verwonderd, dat de verschijning van een werk als het onderhavige wordt mogelijk gemaakt door ons volk. Dat één feit beteekent meer dan honderd persartikeltjes van menschen, die met een zekere geringschatting naar ónze menschen kijken, als waren ze een stelletje „schavuiten van de lekke schuit", vermoeide kijkers naar een spel van schimmen uit een voorbij verleden.

Wat de stóf betreft: de lezer weet zelf wel, welke belangrijke zaken aan de orde komen in Zondag 5—7.

K. S.

*** „Getuigenis"

Eenige weken geleden ontvingen we een „getuigenis" van den kerkeraad der Prot. Ref. Church te Hamilton in Canada, met verzoek tot plaatsing. Omdat daarin de redacteur van een ander blad betrokken werd, meende ik goed te doen, het stuk aan dézen te doen toekomen, en voor wat ons eigen blad betrof, te volstaan met wat de kerkeraad in het algemeen te zeggen had, afgezien van

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Wedding Hostess

De Spiegel van 28 Januari bracht met uitvoerige foto-reportage het bericht van de jongste Amerikaansche vinding: de „wedding hostess", een dame, die — tegen betaling natuurlijk — iedere bruid, die van haar diensten gebruik wil maken, behulpzaam is bij de voorbereidingen van den trouwdag en voor den goeden gang van zaken op den trouwdag zorg draagt. Ze maakt, in overleg met de bruid, een begrooting van de onkosten, doet met haar de inkoopen, helpt bij het verzenden van de ondertrouwkaarten, regelt het trouwdiner, kortom ze zorgt er voor, dat alles op rolletjes gaat.

We zijn niet zóó verzot op alles wat Amerikaansch is, dat we nu meenen, dat we het óók zoo mooten doen. Maar onder de foto's, die De Spiegel bracht, was er één plaatje, dat bizonder ons boeide: het plaatje van een door een „wedding hostess" gemaakte begrooting.

Deze had een tweetal posten, waarvoor we even nandacht vragen. De eerste was: Church music (organist) $ 15.00. En de andere: Honorarium or donation to church $ 50.00. Dat beteekent, dat er op deze begrooting voor onkosten van de kerkelijke huwelijksbevestiging 65 dollar was uitgetrokken.

Ook bruidspaartjes, die het bij ons in Holland zonder „wedding hostess" doen, mochten aan deze begrooting wel eens een voorbeeld nemen. Want men krijgt bij ons in Holland, waar alles zooveel minder „oppervlakkig" heet te zijn dan in Amerika, toch wel eens den indruk, dat bij de begrooting van de trouwkosten met de collecten in den kerkdienst op dien dag heel wat minder „grondig" dan aan den anderen kant van het groote water gerekend wordt.

Een goede kennis van me, die nog wel eens ambtshalve in zulke trouwdiensten aanwezig is en aan de telling van trouwcollecten deelneemt, vertelde mij tenminste, dat het met die offeranden soms treurig gesteld is. In de vrijgemaakte kerk, hooggeachte lezers!!

Nog onlangs was hij bij zulk een feestelijk gebeuren aanwezig. Hij vertelde, dat de deftigheid dien dag zéér groot was. Alle lange sleeën uit de stad waren bij elkaar gebracht om het gezelschap naar het stadhuis en de kerk te rijden. De bruid was een droom. Het bruidsbouquet vorstelijk. De bruidegom stikte ongeveer in het plastron. De bruidsjonkers, de bruidsmeisjes waren vele. Eveneens de jaquets, hooge hoeden en avondjaponnen. De dominee, die den dienst moest leiden, en op verzoek van het bruidspaar preeken zou over een door hen gekozen tekst, schrok — gewend als hij was te preeken voor een onopgesmukt gehoor — van al die deftigheid zóózeer, dat hij even moeite had om op gang te komen. Maar het liep zonder incidenten af. Zonder incidenten. Maar niet zonder centen. Want toen de collectes geteld werden — de dominee, van den schrik bekomen, had zoo mogen gewagen van een dankoffer — rolden er uit de collectezakken zegge en schrijve vier gulden en de rest was geborgd bij Alexander den koppersmid. En voor dat ééne tientje had de dominee een preek moeten maken, waren twee ouderlingen en een diaken uit het werk gebroken, was de koster uren in touw geweest, had de centrale verwarming op volle toeren gedraaid, en moest de penningmeester den organist twee rijksdaalders en den boekhandelaar een gulden of acht voor den trouwbijbel betalen.

Daar moest dik geld bij!

En mijn vriend vertelde, dat dit eene geval niet een uitzondering was.

Me dunkt, zoo'n „wedding hostess" en zoo'n begrooting voor den trouwdag waren zoo kwaad nog niet!

Een beetje van die Amerikaansche zakelijkheid zou ook onder sommige vrijgemaakten geen kwaad kunnen!

Of neen — het kan ánders.

Hier is bekeering noodig.

Of een trouwtekst, die dan wel niet door het bruidspaar gekozen, maar wel toepasselijk is: „..... als gij wat blinds aanbrengt om te offeren, het is bij u niet kwaad; en als gij wat kreupels of kranks aanbrengt, het is niet kwaad. Breng dat toch uwen Vorst: zal hij een welgevallen aan u hebben .....?". Mal. 1 : 8.

D. E. C.

---

andere personen of redacteuren. En dan alleen daarover iets op te merken.

Inmiddels is door een abuis dit stuk reeds in ons nummer verschenen zonder mijn medeweten; voor den tekst verwijs ik naar bl. 156. Nu door dit abuis ons blad zich heeft ingelaten met enkele détails, waarover het tot nu toe, ik geloof: wijselijk, zweeg, moet ik wel iéts tóevoegen aan mijn eerst voorgenomen opmerkingen:

a) Over Hudsonville en andere plaatsen en over wat daar een dominee of kerkeraad zegt, weet ik met zekerheid niets; ik onthoud me dan ook van elk oordeel, en meen, dat „van twee kanten hooren" voorwaarde is voor ieder, die in beoordeeling wil treden of doen treden.

b) In mijn houding tegenover de Prot. Ref. Churches als officieel lichaam is niets veranderd; in mijn adviezen aan onze emigranten, die ik overigens met verdriet zie vertrekken, is evenmin iets veranderd.

c) Elke andere (d.w.z. van mijn vroegere adviezen